

БОЙКОТ ТОВАРІВ РОСІЙСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА УКРАЇНСЬКИМИ СПОЖИВАЧАМИ

І. М. Сотник, д-р. екон. наук, професор;

Ю. О. Мазін, канд. екон. наук, доцент;

Є. В. Макаренко, студент,

Сумський державний університет,

вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007, Україна

У статті досліджено передумови та тенденції щодо бойкотування товарів російського виробництва українськими споживачами, перспективні напрями використання цього явища. Визначено, що нестабільна політична ситуація в Україні та у зовнішньополітичних відносинах з Російською Федерацією, поряд з наявністю продукції вітчизняного виробництва прийнятого рівня якості, спричиняє відмову українців від російських товарів. На прикладі проведеного вибіркового соціологічного опитування серед мешканців м. Суми та студентів Сумського державного університету досліджено суспільну думку щодо можливого скорочення споживання російської продукції населенням в регіонах України.

Ключові слова: бойкот російських товарів, українські споживачі, соціологічне опитування, національна економіка.

ВСТУП

Сучасна політична ситуація в Україні кардинально і невідворотно вплинула на економіку держави та її найбільших торговельних партнерів. Одним з багатьох наслідків цих подій є значне поширення останнім часом практики відмови пересічних українських споживачів купувати товари російського виробництва. Ця тенденція є досить масовою і набирає дедалі більших обертів, насамперед, у Західній Україні, поступово розповсюджуючись на центральні, південні та частково східні регіони держави. Так, за результатами проведеного на початку 2014 року інтернет-опитування TNS в Україні, 52% українців позитивно або радше позитивно ставляться до бойкоту російських товарів. При цьому трохи більше третини (39%) респондентів відповіли, що самі їх бойкотують. Нейтральне ставлення висловили 16%, негативне – 39% респондентів [1].

Слід зазначити, що бойкот російських товарів має не лише політичне, але й економічне підґрунтя і відповідну історію. Ще у 2006 році розпочалися широкомасштабні м'ясомолочні війни України та Росії. З 14 серпня 2013 року митна служба Російської Федерації внесла до переліку «ризикових» усіх без винятку українських імпортерів, що фактично на невизначений термін блокувало постачання товарів з України. У відповідь у соціальних мережах українські громадські активісти розпочали загальнонаціональну кампанію «Бойкотуй російське!», наслідком якої стала певною мірою переорієнтація українців на споживання продукції внутрішнього виробництва, тим самим сприяючи підтримці вітчизняного виробника [2-4].

Політичні та військові події у першій половині 2014 року, падіння курсу національної валюти не сприяли стабілізації ситуації щодо бойкоту російських товарів в Україні і сьогодні ці тенденції лише посилюються. Водночас, дана проблема має і зворотний негативний бік: зі зменшенням попиту українські імпортери втрачають внутрішні ринки збуту,

скорочуються робочі місця у цій сфері, знижується ефективність розподілу ресурсів у національному та міжнародному масштабах, втрачаються налагоджені зовнішньоекономічні зв'язки.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Враховуючи неоднозначні наслідки бойкотування продукції російського виробництва вітчизняними споживачами, актуальним є дослідження суспільної думки різних груп населення України та можливих напрямів ефективного використання цього явища для стимулювання економічного розвитку нашої країни.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

На нашу думку, основною причиною відмови вітчизняних споживачів від російських товарів на сучасному етапі є посилення патріотичних настроїв у суспільстві, особливо з боку молоді. Крім того, можна виділити такі економіко-політичні мотиви збільшення споживання продукції національного виробництва:

1) українські товари нічим не гірші за російські. Більшість вітчизняних товарів (зокрема, продукти харчування, одяг, сільськогосподарська техніка) не поступаються російським в якості, тому громадяни нашої держави можуть, нічого не втрачаючи, відмовитися від російських аналогів;

2) у разі придбання російської продукції гроші, витрачені українцями, йдуть до бюджету Російської Федерації, що, беззаперечно, є негативним для нашої держави явищем;

3) Росія оголосила Україні торгівельну війну, перебивши імпорт практично всіх товарів, зокрема, сиру, солодощів, будівельних матеріалів, продукції машинобудування і т. д. Поштовхом до розгортання таких дій з боку «північного сусіда» стало прагнення України до підписання економічної та політичної угоди з Європейським Союзом (ЄС) наприкінці 2013 року та небажання увійти до Митного Союзу з Російською Федерацією. Таким чином, відмова купувати російське є логічною відповіддю українців на агресивні дії держави-сусіда.

Україна є самодостатньою країною і цілком може стати економічно незалежною, знайшовши альтернативне вирішення проблем свого енергозабезпечення, подолавши корупцію на всіх рівнях управління, здійснивши демократичні реформи та реструктуризацію національної економічної системи. Підписання політичної частини угоди з ЄС навесні 2014 року та заплановане у найближчому майбутньому підписання економічної частини, як очікується, відкриє для України шлях на європейський ринок. У свою чергу, це дозволить переорієнтувати український експорт, більш ніж 25 % якого зараз припадає на Російську Федерацію, в іншому напрямку, позбувшись значної залежності країни від її найбільшого зовнішньоторговельного партнера [5].

Надаючи перевагу вітчизняним товарам і тим самим підтримуючи розвиток національного виробництва, українці можуть сформувати потужні стимули для розбудови економіки нашої держави, виходу її з сучасної кризи. Одним із кроків на цьому шляху є скорочення споживання товарів, які виробляються у Російській Федерації.

З метою визначення суспільної думки щодо можливого скорочення споживання російської продукції населенням в регіонах України, нами було проведене вибіркове соціологічне опитування серед мешканців

м. Суми, зокрема, і студентів Сумського державного університету (СумДУ). Результати дослідження показали, що в середньому найвищу готовність відмовитися від російських товарів демонструє молоде покоління, тобто люди віком до 30-35 років. Українці середнього віку є більш поміркованими та акцентують більше уваги на порівнянні якості та ціни українських і зарубіжних продуктів-аналогів, старше ж покоління – люди похилого віку, які ще добре пам'ятають часи Радянського Союзу та відчують ностальгію за тими роками, – найменш схильні до відмови від придбання російської продукції з патріотичних міркувань.

Отже, виходячи з проведеного соціологічного аналізу, очільником процесів бойкотування російських товарів є молодь. З цих позицій, цікавими є результати проведеного нами вибіркового анкетування студентів I-IV курсів СумДУ, яке тривало протягом двох тижнів – з 28 квітня по 11 травня 2014 року. Структура вибірки – розподіл студентів за курсами навчання – подана на рис. 1. У процесі збору та аналізу соціологічної інформації щодо готовності відмови від споживання товарів російського виробництва було отримано дані, подані на рис. 2-3.

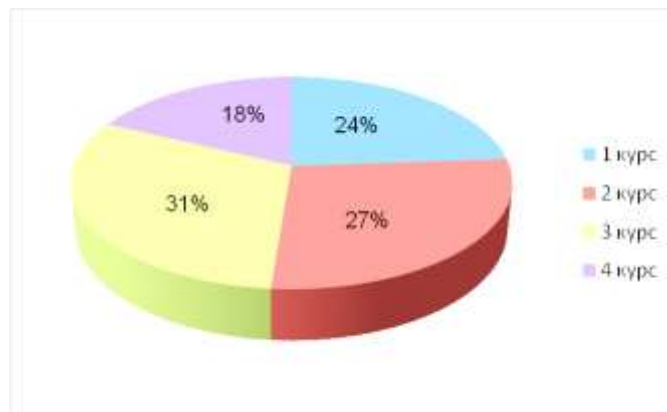

Рисунок 1 - Розподіл опитаних студентів СумДУ за курсами навчання

Як слідує з рис. 1, найбільше опитаних студентів навчаються на 3-му курсі, але кількість учасників опитування з різних курсів не суттєво відрізняється, отже, є можливість зробити коректні висновки на основі даного опитування.

На запитання «Чи перестали Ви купувати товари російського виробництва у зв'язку з подіями в країні?» переважна більшість студентів різних курсів відповіли ствердно (див. рис. 2). Отже, за результатами опитування можна зробити висновок, що студентство здебільшого відреагувало на загострення політичної ситуації в країні та перестало купувати споживчі товари російського виробництва, демонструючи активну громадську позицію.

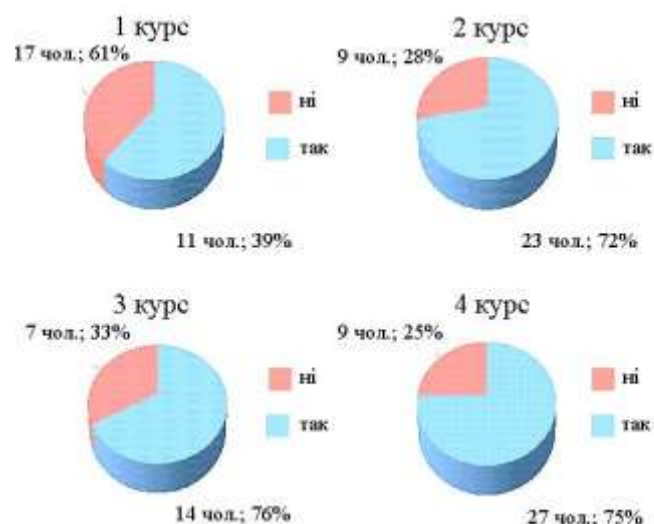

Рисунок 2 - Результати опитування студентів СумДУ за курсами навчання (запитання «Чи перестали Ви купувати товари російського виробництва у зв'язку з подіями в країні?»)

Студенти, які ствердно відповіли на попереднє запитання, повинні були вказати, чи вплинуло це на ступінь їх задоволення придбаними продуктами. Більшість опитаних на кожному з курсів відповіли, що відмова від російських товарів не суттєво вплинула на ступінь їх задоволення придбаними вітчизняними аналогами (див. рис. 3). Це підтверджує раніше висловлену думку про те, що українські споживчі товари нічим не поступаються російським і здатні повною мірою задовольняти потреби громадян нашої країни.

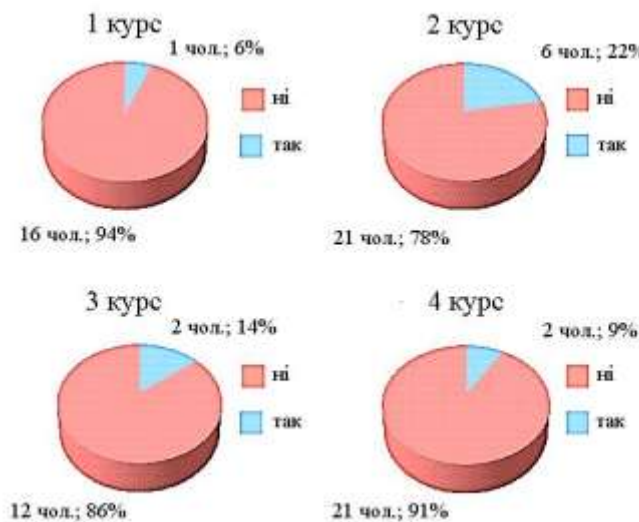

Рисунок 3 - Результати опитування студентів СумДУ за курсами навчання (запитання «Чи вплинула відмова від російських товарів на ступінь Вашого задоволення придбаними українськими продуктами?»)

Таким чином, можна зробити висновок про позитивну тенденцію розвитку явища, що досліджується. Більшість студентів СумДУ стали звертати увагу на виробника товарів, які вони купують. Ця закономірність простежується у студентів усіх курсів. Також можна зробити висновок, що це рішення не вплинуло на ступінь задоволення студентів купленими товарами, що підтверджує думку про в середньому рівну якість товарів масового споживання вітчизняного та російського виробництва.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи результати досліджень, зазначимо, що зростання патріотичних настроїв населення та переорієнтація на споживання вітчизняних товарів може стати потужним поштовхом для розвитку економіки України, модернізації її виробництва, поліпшення якості продукції задля мінімізації російського імпорту. В той же час експерти відзначають [6], що свідомі відмова пересічних українців від придбання російської продукції масового споживання не спроможна дати вагомих результатів для кардинальної зміни структури російського імпорту в Україну. Оскільки більше третини його становлять енергоносії [7], саме активізація політики енерго- і ресурсозбереження на всіх рівнях господарювання в нашій державі є запорукою довгострокових позитивних змін як зовнішньоекономічного балансу України, так і всієї національної економічної системи. Тому, поряд з тими заходами, до яких вдаються громадські активісти та свідомі громадяни щодо підтримки «гривнею» вітчизняного виробника, перспективним напрямом використання явища бойкотування для стимулювання економічного розвитку нашої країни є перебудова національної ідеології й моделей виробництва і споживання, зорієнтовані на зростання енерго- та ресурсоефективності економіки через впровадження прогресивних ресурсощадних продуктів і технологій переважно українського походження у промисловості та побуті. Практична реалізація даного напрямку потребує значних злагоджених зусиль та тривалого часу з боку як уряду, так і бізнесових кіл, усіх верств населення України.

SUMMARY

BOYCOTT OF RUSSIAN GOODS BY UKRAINIAN CONSUMERS

I. M. Sotnyk, Y. O. Mazin, E. V. Makarenko,
Sumy State University,
2, Rims'kogo-Korsakova St., Sumy, 40007, Ukraine

In the paper, there are investigated a background and trends in boycotting goods produced in Russia by Ukrainian consumers and promising directions of this phenomenon use. It is determined that unstable political situation in Ukraine and in foreign relations with Russia, in addition to domestic products of acceptable quality, causes Ukrainians' failure to buy Russian goods. At the example of sampling conducted sociological survey among the residents of Sumy city and students of Sumy State University there is investigated public opinion about the possible reduction in the consumption of Russian products by the population in regions of Ukraine.

Keywords: boycott of Russian goods, Ukrainian consumers, sociological survey, national economy.

РЕЗЮМЕ

БОЙКОТ ТОВАРОВ РОССИЙСКОГО ПРОИЗВОДСТВА УКРАИНСКИМИ ПОТРЕБИТЕЛЯМИ

И. Н. Сотник, Ю. А. Мазин, Е. В. Макаренко,

*Сумский государственный университет,
ул. Римского-Корсакова, 2, г. Сумы, 40007, Украина,*

В статье исследованы предпосылки и тенденции бойкотирования товаров российского производства украинскими потребителями, перспективные направления использования этого явления. Выявлено, что нестабильная политическая ситуация в Украине и во внешнеполитических отношениях с Российской Федерацией, наряду с наличием продукции отечественного производства приемлемого уровня качества, обуславливает отказ украинцев от российских товаров. На примере проведенного выборочного социологического опроса среди жителей г. Сумы и студентов Сумского государственного университета исследовано общественное мнение относительно возможного сокращения потребления российской продукции населением в регионах Украины.

Ключевые слова: бойкот российских товаров, украинские потребители, социологический опрос, национальная экономика.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Більшість українців підтримує бойкот російських товарів [Електронний ресурс] / Espresso.tv, 2014. – Режим доступу : http://espresso.tv/news/2014/05/15/bilshist_ukrayinciv_pidtrymuje_boykot_rosiyskykh_tovariv.
2. Бойкот российских товаров поддержала Ассоциация поставщиков торговых сетей [Электронный ресурс] / Обозреватель, 17.03.2014. – Режим доступа : <http://finance.obozrevatel.com/economy/85703-bojkot-rossijskih-tovarov-podderzhala-assotsiatsiya-postavschikov-torgovyih-setej.htm>.
3. Не купуй російське! [Електронний ресурс], 2014. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki>.
4. Украинцы объявляют бойкот российским товарам [Электронный ресурс], 15.08.2013. – Режим доступа : http://www.topnews.ru/news_id_60398.html.
5. Можировский Н. Внешняя торговля Украины: старые друзья и новые партнеры [Электронный ресурс] / Н. Можировский. – Inpress.ua, 11 ноября 2013 г. – Режим доступа : <http://inpress.ua/ru/economics/19530-vneshnyaya-torgovlya-ukrainy-starye-druzya-i-novye-partnery>.
6. Ваховский Д. Почему я не поддерживаю бойкот российских товаров и сервисов [Электронный ресурс] / Д. Ваховский. – AIN.UA, 12.03.2014. – Режим доступа : <http://ain.ua/2014/03/12/515658>.
7. В 2013 році Україна імпортувала на \$13,65 млрд більше ніж експортувала [Електронний ресурс] / Espresso.tv, 14.02.2014. – Режим доступу : http://espresso.tv/new/2014/02/14/v_2013_roci_ukrayina_importovala_na_1365_mlrd_bilshe_ni_zh_eksportovala.

Надійшла до редакції 5 червня 2014 р.